

Mezőgazdaság az erdőben.

Irta: Borsos István, apátsági okleveles erdész.

A mezőgazdasági használatnak helye van az erdőben ott, hol az erdőtalaj a termőképesség veszélyeztetése nélkül mezőgazdasági művelésre alkalmas, könnyen megmunkálható, hol azt az erdősités indokolt módja megengedi, s különösen a hol ez az erdősitéssel kapcsolatba hozható.

A mezőgazdasági használat ugyanis a mellett, hogy az erdőjövedelem fokozásánál hathatós tényező, mint köztes használat a fatenyésztés sikerének emelésére is szolgálhat, ha a kellő mérték megtartatik benne s nem nyújtatik a mezőgazdasági használat tulhosszu időre, mivel ez esetben a mesterséges trágyával nem javított föld kimerül, s végül az erdősités sikerét is kockáztatja.

Sajnos, hogy az erdőtalajnak ily módon való kizsarolása épen nem tartozik a ritkaságok közé, s tudunk rá példát, a hol egy körülbelül 3000 holdat kitevő tölgyesből mintegy 800 hold szántóvá alakítottát át, s ezen szántóföldnek legalább is fele része, közel 10—15, sőt 20 év óta használtatik mezőgazdasági művelésre. Természetesen nem állandóan, mivel a föld az állandó használatot nem bírta, ezért időnként 1—2 évig pihentették vagy ugarolták, esetleg polyvával trágyázták. A használat kezdetén, a kukoricza-, árpa-, búzacyklusban csakugy döntötte a pihent föld a termést, most azonban már a zabot sem termi meg, és a vetőmagot sem fizeti vissza.

Most tehát már vége a mezőgazdasági használatnak s kezdenek erdőtelepítésre is gondolni. De hogy minő eredményt lehet ily körülmények közt az erdősitéssel elérni, az képzelhető. A 10 éves korában is alig 1¹/₂ láb magas fiatalos elmohásodik, cserjének marad, elsatnyul s folytonos pótlásokat igényel. A

növésben így elmaradt fiatalos, hosszabb időre oly veszélyeknek van kitéve, melyek az elmaradt növekvésből származnak: és pedig a folytonos vadragás- és egérrágásnak, továbbá minthogy a késői záródás miatt a fű fölveri magát a fiatalosban, ez az amugy is gyenge csemetéket elnyomja, s száraz időben kész tűzfészket képez. És mégis elmondhatni, hogy az így kiélt, kizsarolt földön is a tölgy, kitéve a forróságnak, szárazságnak, az elhatalmasodott gaz elnyomásának és a vadragásnak, nagyobb szívósságot mutat a létfenntartási küzdelemben, mint a talajban sokkal kevésbé válogatós erdei s feketefenyő.

A mezőgazdasági köztes használat igen el van terjedve különösen a délvidéki tölgyesek és ákáczosok telepítése és följújtásánál, erről szándékozom tehát egyet-mást elmondani.

A használatnál a szerint, a mint az erdőtalajt a beerdősítés előtt vagy után használjuk mezőgazdaságilag, elő- és köztes használatot különböztetünk meg. Az előhasználatnál a favágás befejezése után a vágásterület vagy egészben, egy főbérlőnek, vagy 1—2 holdas parcellákban albérlőknek adatik ki 3 vagy 5 évre, holdankénti évi bér mellett. A holdankénti évi bér a pannonhegyi főapátság győrmegyei erdeiben 11—12 frt; a tihanyi apátság somogyi erdeiben pedig 9—10 frt. Szokásban van még az is, hogy a vágások a termés feléért adatnak ki bérbe, részemről azonban előnyt adok a készpénz-bérletnek, mivel nagyobb területeknél a gabonafelezések, szállítások, cséplés, bemerés, inkább mezőgazdasági jelleget adnak az erdésznek s az erdészt elvonják tulajdonképeni hivatása teljesítésétől.

Ha a bérlet 3 évre van kötve, akkor a vágást követő tavaszon a föld ekével vagy néha irtókapával feltöretik, a tuskók- és gyökerektől kitisztittatik s a második szántásnál eke után kukoriczával vettetik be. A földet a bérlők kötelesek az év folyamán kétszer megkapálni.

A 2-ik évben árpát vetnek s a harmadik évben kétszeri szántás után búzát.

A harmadik év őszén a búza letakarítása után ugyancsak kétszeri szántással előkészített földbe a második szántáskor vetetik el eke után a tölgy- vagy csermakk, s föléje a rozs, végül túskeboronával boronáltatik be a föld.

Ha 5 évre adatott ki a föld mezőgazdasági művelésre, akkor a következő sorrendben jöhetnek a termények: kukoricza, árpa, buza, árpa, buza, s az 5-dik év őszén rozsvetés makkal.

A makkvetésnél minden 4—6. barázdába jön a makk; egy barázda körülbelül egy láb távolságnak felel meg, és egy 1200 négyzetöles holdra 6—7 mérő makk szükséges.

A makkvetést a bérlők kötelesek teljesíteni erdészeti felügyelet alatt; munkájukért azonban a holdankénti bérből 1—2 frt leszámítatik.

Az őszi rozsvetés helyett lehet az őszi makkvetés fölé tavasszal, tavaszi gabonát is fogasolni, pl. zabot, s ennek jó hatása az, hogy az eke után való makkvetésnél néha túlvastagon kerülő földtakaró a fogasolással meglazittatik, s ez által a makk egyenletesebben és gyorsabban kél ki, holott az őszi gabonával elegendő vetésnél egyes makkok csak júliusban kelnek. Hátránya a zabvetésnek az, hogy jobb földön erős árnyalásával árt a csemetéknek, bár ezen úgy lehetne segíteni, hogy a zabot ritkábban vessék.

Árpát a makkal együtt vetni azért nem tanácsos, mivel az árpanak rövid szára lévén, azt okvetlenül sarlózní kellene, s még így is könnyen kár eshetnék a csemetékben.

Ha gabonával elegendően vettetik el a makk, a gabonának letakarításánál figyelemmel kell lenni arra, hogy a makksorokban kár ne tétessék, s ha alacsony a gabonaszár, legtanácsosabb, sőt szükséges a sarlózás, bár ez igen hosszadalmas és fáradtságos munka, a miért a bérlők irtóznak is tőle.

A learatott gabona a vetéssorokból az ut vagy nyiladék, esetleg erdőszélre hordandó ki, hogy a szállításnál a vetést a kocsik el ne gázolják.

Szérünek való helyet rendszerint nem kapnak a bérlők a vágásterületeken, csakis a tihanyi apátságánál.

Az őszi makkvetés hátránya az, hogy a száraz, hónélküli telek fagya miatt a makkot vastagabban kell befödni, mi által a makk kikelését késleltetjük, hogy továbbá az egerek, s esetleg a vaddisznók néha sok kárt tesznek a vetésben, ezért az őszi vetés helyett sok helyütt a tavaszi vetés alkalmaztatik, még pedig rendesen kukoriczavetéssel elegyesen. Ilyenkor a földet először ősszel szántják föl, hogy azt a téli fagy, hó és eső átjárja; tavasszal a föld elboronáltatik, s most a meghatározott távolságokban kifeszített zsinór után kapával húzott sorokba lesz elvetve a makk. E helyett lehetne a szántott és elboronált földön a makknak szánt barázdákat ekével is vonni, s az elvetett makkot azután ugyancsak ekével befödni. Egy makkvető elég két eke után is, mert míg az egyik barázdát szánt, addig a másik barázdát takar. A makkvetésnek ezen módjánál ügyelhetnénk arra is, hogy az eke túlságos mély barázdákat ne vonjon, vagyis, hogy a makk túlságos mélyen ne kerüljön a földbe.

Az elboronált földön ily módon szántott barázdák eléggé föltünőek arra, hogy a későbben történő kukoriczavetés a sorok közé kár nélkül legyen eszközölhető, még pedig nagyobb sortávolság mellett ekével is, kisebb sortávolság mellett azonban csak kapával.

A makknak rozs vagy kukoriczával való elegyes elvetése egyszersmind átmenetet képez a mezőgazdasági előhasználatról a köztes használatra. Makkvetés után a köztes használat kapásveteményekkel a körülményekhez képest 2—3 évig tarthat.

A fiatalos fejlődésére a köztes használat jó hatással van, ugyanis a föld meglazítása, kitisztítása után kerül bele a makk vagy ültetésnél a csemete; az eső, levegő tehát könnyen férhet a gyökerekhez, melyek a laza földben jobban képesek elterjedni; azonkívül az első évben, a mikor legkényesebb az apró csemete, a forróság ellen védelmet nyer s ez a körülmény sokat nyom a latban, különösen délnek fekvő oldalakon; erdősítések utánjavításánál ugyanis gyakran tapasztaltam, hogy a galagonya, vagy juniperus bokrok közé vágott foltból erőteljes növéssel nyult ki a tölgy, míg a közvetlen szomszédságában szabad helyen vágott foltokból a kikelt tölgycsemete csak tengődött s hogy ezekből sok esett a forróság és szárazságnak áldozatul.

Ezt a védelmet célzó mezőgazdasági köztes használatnál azonban, mint már említettem, föltételeztetik az, hogy a föld erőteljes legyen s kibirja a 3—5 évi használatot.

A pillanatnyi haszontól elkapatva ne terjeszse ki az erdőgazda ezt a használatot túlhosszu időre, mert a kimerült föld nem fogja biztosítani az elkésett erdősítés jövőjét.

Az erdőszet 1886. évi költségvetése.

Az alábbiakban közöljük a kincstári erdőkre, az erdők állami felügyeletére és az országos erdei alapra vonatkozó 1886. évi költségvetéseket. Ezek részletes tájékozást adnak arra nézve, hogy az állam által mily kiadások fedeztetnek az ország erdőségeinek fentartása érdekében s hogy a kincstári erdők mily jövedelmet hajtanak s mennyi adófizetés s egyéb költséggel jár kezelésük.

Egyidejűleg közöljük azon indokolást is, melylyel a költségvetés a törvényhozás elé terjesztetett.